

יומא דף עד

משנה. **יום הכפורים אסור באכילה, ובשתיה, וברחיצה, ובסיכה, ובנעילת הסנדל, ובתשמיש המטה**

קושי: אסור? ענוש כרת הוא!

תירוץ: אמר רבי אילא, ואיתימא רבי ירמיה: לא נצרכה אלא לחצי שיעור.

קושי: הניחא למאן דאמר חצי שיעור אסור מן התורה, אלא למאן דאמר חצי שיעור מותר מן התורה, מאי איכא למימר?

חצי שיעור

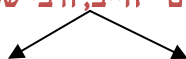
ר' יוחנן	ריש לקיש
אסור מן התורה	מותר מן התורה

תירוץ: מודה ריש לקיש שאסור מדרבנן.

קושי: אי הכי לא ניחייב עליה קרבן שבועה, אלמא תנן: **שבועה שלא אוכל, ואכל**

נבילות וטריפות שקצים ורמשים - חייב, ורבי שמעון פוטר. והוינן בה: אמאי חייב?

מושבע ועומד מהר סיני הוא!

רב ושמואל ורבי יוחנן	ריש לקיש
בכולל דברים המותרים עם דברים האסורין	אי אתה מוצא אלא במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן, או בסתם ואליבא דרבי עקיבא דאמר: אדם אוסר עצמו בכל שהוא

שבועות דף יט עמוד ב

שבועות שתיים שהן ארבע: שבועה שאוכל ושלא אוכל, שאכלתי ושלא אכלתי. שבועה שלא אוכל, ואכל כל שהוא - חייב, דברי רבי עקיבא. אמרו לו לר"ע: היכן מצינו באוכל כל שהוא שהוא חייב, שזה חייב? אמר להם ר' עקיבא: וכי היכן מצינו במדבר ומביא קרבן, שזה מדבר ומביא קרבן?

המשך הקושי: וכי תימא כיון דאית ליה היתר מן התורה - קא חייל קרבן שבועה, והתנן: **שבועת העדות אינה נוהגת אלא בראויין להעיד.** והוינן בה: למעוטי מאי? רב פפא אמר: למעוטי מלך, רב אחא בר יעקב אמר: למעוטי משחק בקוביא. והא משחק בקוביא מדאורייתא מיחזי חזי, ורבנן הוא דפסלוהו, ולא קא חיילא עליה שבועה! - **תירוץ:** שאני התם דאמר קרא (ויקרא ה) **אם יזאב יזאב** - והאי לאו בר הגדה הוא כלל. כלומר, בעניין מושבע ועומד מהר סיני, זה רק תקף לגבי איסורים מדאורייתא

קושי על הנחת יסוד של הקושי שהקשו על המשנה בתחילת הסוגיה: וכל היכא דתני ענוש כרת לא תני אסור? והתניא: **אף על פי שאמרו אסור בכולן, לא אמרו ענוש כרת אלא על האוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד!**

תירוץ 1: הכי קאמר: כשאמרו אסור לא אמרו אלא בכחצי שיעור, אבל כשיעור - ענוש כרת, ואף על פי שענוש כרת - אין ענוש כרת אלא אוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד.

תירוץ 2: ואי בעית אימא כי קתני אסור - אשאר. דתנו רבה ורב יוסף בשאר סיפרי דבי רב: **מניין ליום הכפורים שאסור ברחיצה בסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה - תלמוד לומר (ויקרא טז) עטותן - שבות.**

ויקרא פרק טז פסוק לא

שֶׁבֶת שִׁבְתוֹן הִיא לָכֶם וְעִנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם:

	ר' יוחנן	ריש לקיש
הדעה	אסור מן התורה	מותר מן התורה
הטעם	כיון דחזי לאיצטרופי - איסורא קא אכיל	אכילה אמר רחמנא - וליכא
קושי ר' יוחנן על ריש לקיש ותיירוץ של ריש לקיש	אין לי אלא כל שישנו בעונש ישנו באזהרה, כוי וחצי שיעור הואיל ואינו בעונש יכול אינו באזהרה - תלמוד לומר (ויקרא ז) כֹּחַ חֹכֵם!	תירוץ: מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא חזוק: הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך דאורייתא, כוי ספיקא הוא, איצטריך קרא לאתווי ספיקא? תגובת ר' יוחנן: אי משום הא לא איריא; קסברי כוי בריה בפני עצמה היא. דאי לא תימא הכי, הא דאמר רב אידי בר אבין: אף כל לאתווי כוי. כוי ספיקא הוא, איצטריך קרא לרבווי ספיקא? אלא בריה שאני. הכי נמי: בריה שאני.

ויקרא פרק טז פסוק כט

וְהִיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֻדְשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ תִּעֲנֶנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֶזְרָח וְהִגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם :

מצוות עינוי ביום הכיפורים

תנו רבנן: (ויקרא טז) **תעט את נפשתיך**, יכול ישב בחמה או בצנה כדי שיצטער, תלמוד לומר **וכי נלאכה לך תעט**. מה מלאכה - שב ואל תעשה, אף ענוי נפש - שב ואל תעשה.

קושי: יש גם מצבים שיכול להיות מצב שמיהו יושב בשמש כבר ומתחיל להיות חם לא – ואז נגיד לו להישאר כדי לא בטבל את העינוי ב-שב ואל תעשה
תירוץ: דומיא דמלאכה, מה מלאכה - לא חלקת בה (בין אלו שחלים רק בקום עשה לבין אלו שחלים גם בשב ואל תעשה), אף ענוי - לא תחלוק בו (ורק אסור הדברים שהם בשב ואל תעשה)

תניא אידך: **תעט את נפשתיך יכול ישב בחמה ובצנה ויצטער** - תלמוד לומר **וכי נלאכה לך תעט**. מה מלאכה - דבר שחייבין עליו במקום אחר (כמו בשבת יש איסור מלאכה), אף ענוי נפש - שחייבין עליו במקום אחר (שיש איסור כרת גם על אכילה במקום אחר). ואי זה זה - זה פגול ונותר.

אביא פגול ונותר שהן בכרת, ולא אביא את הטבל שאינו בכרת - תלמוד לומר, תעט וענית את נפשתיך ריבה.

אביא הטבל שהוא במיתה, ולא אביא את הנבילה שאינה במיתה - תלמוד לומר תעט וענית את נפשתיך ריבה.

אביא את הנבילה שהוא בלאו, ולא אביא את החולין שאינן בלאו - תלמוד לומר תעט וענית את נפשתיך ריבה.

אביא החולין שאינן בקום אכול ולא אביא את התרומה שהיא בקום אכול - תלמוד לומר תעט וענית את נפשתיך ריבה.

אביא את התרומה שאינה בכל תותירו ולא אביא את הקדשים שהן בכל תותירו - תלמוד לומר תעט וענית את נפשתיך ריבה.

ואם נפשך לומר: הרי הוא אומר (ויקרא כג) **והאכרת את הפעם הריא - ענוי שהוא אבידת הנפש, ואיזה זה - זה אכילה ושתייה.**

ויקרא פרק כג פסוק ל

וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל מְלֹאכָה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְהֶאֱבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ :

הסבר של המשפט האחרון **בריייתא**: מאי ואם נפשך לומר? וכי תימא: בעריות קא מישתעי קרא - הרי הוא אומר **והאכרת הפעם ענוי שיש בו אבידת נפש, ואי זה זה - זה אכילה ושתייה.**

עוד ברייתא שמוכיחה שעינוי=איסור מלאכה: דבי רבי ישמעאל תנא: **נאמר כאן עט ונאמר להלן עט, מה להלן עט רעבון - אף כאן עט רעבון,**

קושי: ונילף (בראשית לא) **מאי תענה את כתי!**

תירוץ: דנין ענוי דרבים מענוי דרבים, ואין דנין ענוי דרבים מענוי דיחיד.

עוד קושי: ונילף מענוי דמצרים, דכתיב (דברים כו) **וירא את עניט** ואמרין: זו פרישות דרך ארץ!
תירוץ: אלא, דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי שמים, ואין דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי אדם.